

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MAP Karlovarsko II (reg. č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/17_047/0008557)

Workshop „Vzdělávání cizinců v ZŠ“

Datum: 1. 6. 2018, od 11 h

Místo: Magistrát města Karlovy Vary

Přítomní: dle prezenční listiny

Cílová skupina: učitelé vzdělávající žáky cizince, zástupci organizací zabývajících se tematikou vzdělávání cizinců

Cíl workshopu: získání poznatků využitelných v pedagogické praxi vedoucích ke zlepšení vzdělávání žáků z cizojazyčného prostředí na ZŠ.

Hosté: workshopu se zúčastnili hosté z organizací:

- MŠMT (program vzdělávání cizinců v roce 2018)
- Univerzita Jana E. Purkyně Ústí nad Labem (Pedagogická fakulta)
- Centrum na podporu integrace cizinců
- Pedagogicko-psychologická poradna K. Vary
- Národní institut pro další vzdělávání

Na úvod workshopu prezentovali hosté svůj profesní pohled na problematiku vzdělávání cizinců. Následovala diskuze a vzájemné sdílení zkušeností, nejprve byly zodpovídaný dopředu zasláné dotazy.

V příspěvku **NIDV** byly představeny webové stránky, programy DVPP a publikace, které lze stáhnout také z webu. Novinkou je, že od září budou fungovat pro školy adaptační koordinátoři, jedná se o podporu v prvních 14 dnech po příchodu nového žáka cizince na školu. Prostřednictvím NIDV mohou školy využít také tlumočnické a překladatelské služby, časem bude rozšířeno až na 18 jazyků, lze zajistit tlumočnicka přímo do školy. Existují formuláře v různých jazycích. Přítomní byli také informováni, že dne 10. 10. 2018 bude v Praze konference na téma vzdělávání cizinců.

Příspěvek zástupce **Pedagogicko – psychologické poradny** byl věnován především podpůrným opatřením a na koho se v které situaci obrátit.

Zástupci **Centra na podporu integrace cizinců** představili náplň centra. Centrum funguje pod Ministerstvem vnitra. Jazykové kurzy jsou centrem pořádány především pro dospělé. Pro děti jsou vypisovány letní kurzy, lze domluvit i kurzy pro děti nebo individuální kurz. Nicméně výuka dětí cizinců není jejich hlavním úkolem. Výuka dětí by měla probíhat především na školách. Centrum na podporu integrace cizinců funguje pouze pro cizince z třetích zemí, nikoliv pro cizince ze zemí EU. Cizincům ze třetích zemí centrum poskytuje centrum odborné a sociální poradenství, právní

poradenství, akce na podporu začlenění (např. sportovní turnaje či jiná neformální setkávání), akce na představení kultury komunity cizinců. Dále poskytují kurzy, ve kterých se cizinci seznamují s českým systémem (vzdělávání, sociální systém, daňová přiznání, změna zaměstnání, apod.) Zajišťují také tlumočnické služby (vietnamština, mongolština, ruština), školy mohou využít v případě, že potřebují komunikovat s rodiči.

Zástupci Centra pro integraci cizinců také přítomné seznámili s výsledky výzkumu, který se týkal specifík integrace nezletilých dětí na území ČR. Nyní je v MŠ celorepublikově přibližně 7 tis. cizinců, v ZŠ 14.700 cizinců a na SŠ 6 tis. cizinců. Nejvíce jsou zastoupeny národnosti: Vietnamci, Ukrajinci, Rusové a pak ostatní. V Karlovarském kraji je také početná komunita Mongolů (Aš, Cheb, Žlutice). Jako bariéry integrace jsou ve výzkumu uváděny: nedostatečná znalost češtiny, nedostatečné vztahy s vrstevníky, neochota učit se češtinu, nedůvěřivost, nevyhovující rodinné zázemí, častý pobyt v zemi původu.

Přítomná pracovnice **MŠMT** informovala o opatřeních k integraci cizinců. V rámci mezirezortní koncepce se MŠMT zabývá vzděláváním cizinců (především povinné základní vzdělávání). Hlavní možností podpory ze strany státu je rozvojový program „Podpora vzdělávání cizinců“ (v roce 2018 došlo k navýšení finančních prostředků o 4 mil. Kč, nyní je alokace 34 mil. Kč, podporu čerpá 300 škol). Krajské úřady mají povinnost zajistit v kraji školy či třídy, kde by probíhala výuka češtiny pro cizince. V rámci „šablon“ z OP VVV lze financovat doučování (čeština jako druhý jazyk) a školního asistenta, podmínkou v šablonách jsou alespoň tři žáci ohrožení školním neúspěchem z důvodu neznalosti češtiny. Co se týče podpory dle par. 16, byly v terénu protichůdné informace, oficiální výklad je, že pokud má žák nedostatečnou znalost češtiny, nemusí mít další znevýhodnění, aby bylo možno vykazovat podporu dle par. 16.

Dotační program MŠMT (jedná se o jiný program, než je výše uvedený rozvojový program) není určen na výuku češtiny, ale na ostatní náklady, např. vývoj příruček, integrační aktivity, vzdělávání pedagogů. O podporu z dotačního programu žádají hlavně NNO. Letos byla alokace 8 mil. Kč a podpořeno 10 projektů ve výši 5 mil. Kč celkem.

Novinkou jsou adaptační koordinátoři, což je nová služba, pro kterou bude od září k dispozici metodika a vzdělávací program. Jedná se o pomoc žákům v adaptaci na české prostředí a začlenění do třídního kolektivu. Adaptační koordinátoři mají poskytovat prvotní pomoc s češtinou. Adaptační koordinátor má pracovat s žákem bez znalosti jazyka žáka nebo jiného zprostředkujícího jazyka (bude na tuto práci metodika). Adaptační koordinátoři jsou na 14 dnů.

Příspěvek účastnice z **Pedagogické fakulty Univerzity Jana E. Purkyně v Ústí nad Labem** vycházel z letitých praktických zkušeností s tématem výuky češtiny jako druhého jazyka. Např. dříve fungovaly adaptační kurzy, kdy se žák nejprve učil češtinu a pak se začlenil do třídy. Jednalo se o intenzivní kurzy, když se žáci učili běžně mluvenou češtinu. Zazněl apel na MŠMT, aby takto nastavilo systém a převzalo do systému to, co se osvědčilo. Pomocí „šablon“ OP VVV a různých dotačních programů nelze zajistit systematickou práci. Bylo by přínosné používat sadu testů, na základě nichž by byla zjištěna úroveň znalostí češtiny, a zda už žák může být zařazen do běžné třídy. Termíny vyhlášení rozvojových programů neodpovídají potřebám škol, protože ředitel neví, kdy mu přijde žák cizinec. Výuka češtiny odpoledne není vhodná pro žáky na první stupni ZŠ, dále hraje roli neochota rodičů děti ještě někam odpoledne vozit na odpolední výuku po škole. Bylo by přínosné, kdyby MŠMT dalo do RVP češtinu jako druhý jazyk, to by umožnilo lépe vytvářet učebnice. Žáci cizinci jsou často neúspěšní u státní maturity z českého jazyka, mají problém hlavně se slohem. Není dobré, když žák projde celým vzdělávacím systémem a vypadne u maturity.

Následovala **diskuze a vzájemné sdílení zkušeností**. Nejprve byly zodpovězeny předem zasláné dotazy.

Diskutovalo se například o tom, že žák cizinec nemůže chodit na hodiny českého jazyka do nižšího ročníku nebo místo hodin např. výtvarné či hudební výchovy mu poskytovat individuální výuku češtiny.

Diskutováno bylo také hodnocení, zejména hodnocení žáků cizinců z předmětu český jazyk (jiné hodnocení, např. jiný počet chyb v diktátu apod.) Slovně lze hodnotit žáka pouze na základě souhlasu školské rady.

K otázce na různé jazykové jevy v cizích jazycích, které se neshodují se systémem češtiny a mohou tak žákům cizincům činit potíže, obdrželi účastníci doporučení na vhodné materiály od zástupkyně Univerzity Jana E. Purkyně.

Diskutováno bylo také o vhodných učebnicích a výukových materiálech, které může učitel používat při přípravě. Vhodné by bylo, kdyby existoval jeden souhrnný web, odkud by učitelé mohli čerpat. S tím souvisí časová náročnost příprav, kdy učitel vyučující ve třídě, kde je více cizinců a z toho každý na jiné úrovni znalosti češtiny, se musí více připravovat na hodinu. Vytváří přípravy individuálně v podstatě pro každého žáka cizince. Tráví tedy přípravami více času.

Další dotaz směřoval např. na doporučená kritéria pro „ponížení“ žáka s odlišným mateřským jazykem do nižšího ročníku. Je to v kompetenci ředitele školy, je doporučeno ponížít o 1 ročník, ale spíš ponechat žáka v ročníku. Ponížení nezávisí na rozhodnutí poradny. Poradna může doporučit rozložení učiva do dvou let.

Debata proběhla také o otázce přítomnosti asistentů pedagoga v hodinách. Problém je, že pokud se asistent pedagoga věnuje žákům cizinců začátečníků a zároveň třída se věnuje učivu dle ŠVP, bývá pracovní prostředí hlučné a nepříjemné, protože mluví více osob najednou. Je možné požádat o možnost vyloučit na samostatné pracoviště mimo třídu asistenty a žáky s odlišným mateřským jazykem z hodin, při kterých se nemohou tito žáci kvůli svému jazykovému handicapu spoluúčastnit nebo v nichž mluvení ruší (např. při testech)? Není to vhodné, asistent je asistentem pedagoga a toto rozdělení ani příležitostně není vhodné z pohledu poradenského pracoviště.

Učitelky ze tříd s větším podílem cizinců také upozorňovaly na to, že zaznamenávají nevoli rodičů nadaných dětí ponechávat je v kolektivech základních škol s cizinci kvůli tomu, že pracovní tempo je různorodostí pracovních postupů i potřeb žáků s odlišným mateřským jazykem zpomaleno. Práce v různorodé třídě připomíná malotřídní systém a je pro učitele náročnější, než práce v homogenním třídním kolektivu.

Bylo také konstatováno, že problémem je, když není rodina žáka cizince motivovaná a nejeví zájem o výuku češtiny.

Zapsali: Hendrichová, Makovička